

บทความพิเศษ

Special Articles

เวชศาสตร์การท่องเที่ยว

Tourism Medicine

สมชัย บวรกิตติ*

Somchai Bovornkitti*

*สำนักวิทยาศาสตร์ ราชบัณฑิตยสภา, กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

*The Academy of Science, The Royal Institute of Thailand, Bangkok 10300

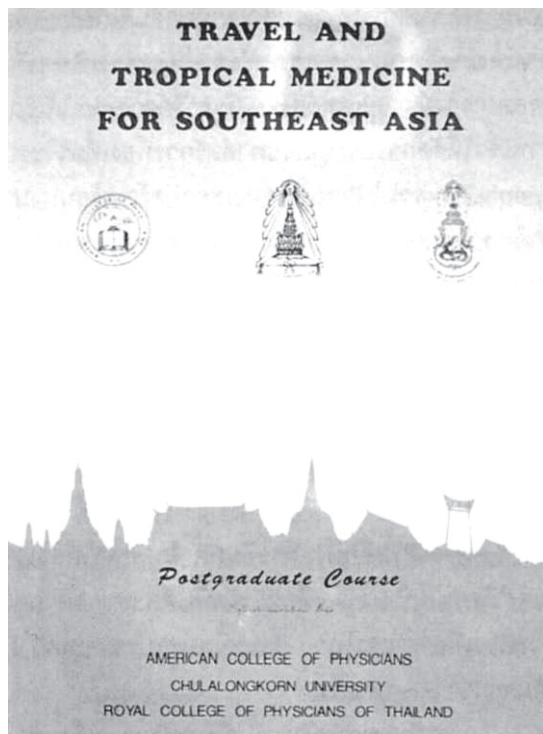
Corresponding author. E-mail address: s_bovornkitti@hotmail.com

ภูมิหลัง

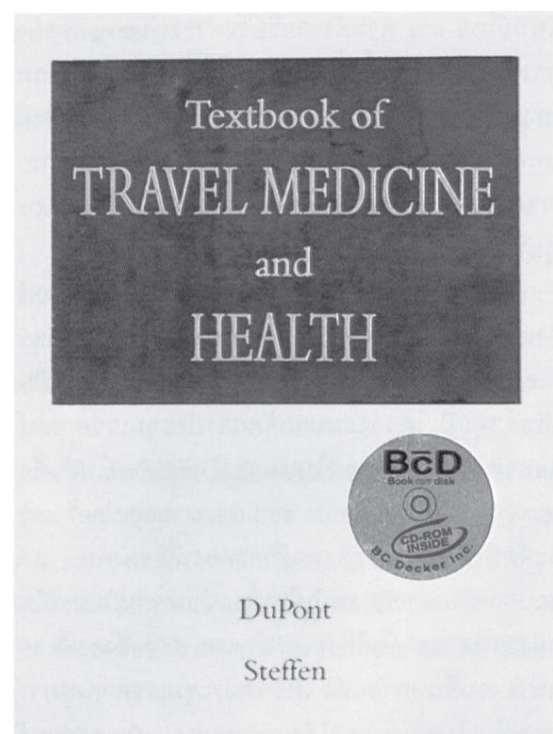
ต่างประเทศสนใจเรื่องเวชศาสตร์การท่องเที่ยวมานานแล้ว ประเทศไทยจัดประชุม Travel and Tropical Medicine for Southeast Asia ร่วมกับวิทยาลัยอายุรแพทย์อเมริกัน ที่คณะแพทยศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ ๕-๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๕ มีแพทย์ไทยบรรยาย ๔๒ คน ผู้เขียนเป็นคนหนึ่งในคณะผู้บรรยาย และมีจดหมายเหตุ บทบรรยาย (รูปที่ ๑)

พ.ศ. ๒๕๔๐ มีแพทย์ไทยลงพิมพ์บทความในตำราเวชศาสตร์การท่องเที่ยวของต่างประเทศ (รูปที่ ๒)

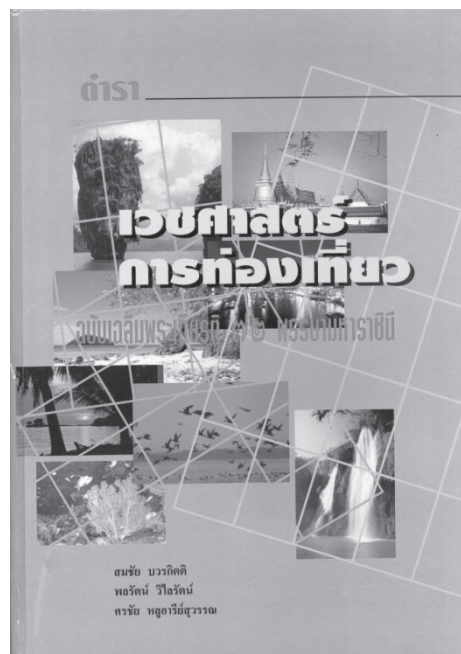
หลังจากนั้นได้มีบทความจำนวนมากลงพิมพ์ในวารสารไทย (มีรายละเอียดในบทปาฐกถา “ประเสริฐ กังสดาลย์” ครั้งที่ ๑ “เวชศาสตร์การท่องเที่ยวในประเทศไทย” ในสารศิริราช พ.ศ. ๒๕๔๔ เล่มที่ ๕๓ หน้า ๖๙๗-๖๙๘) แต่เหตุการณ์สำคัญที่สมควรบันทึกไว้คือ ศาสตราจารย์ นายแพทย์ศรัชัย หล่ออารีย์สุวรรณ คณบดีคณะเวชศาสตร์เขตร้อน มหาวิทยาลัยมหิดลได้จัดการประชุมเวชศาสตร์การท่องเที่ยวร่วมกับเวชศาสตร์เขตร้อนนานาชาติ (Joint International Tropical Medicine Meeting 2002 (JITMM 2002) เมื่อเดือนพฤศจิกายน ๒๕๔๕ และได้ร่วมกับผู้เขียนบรรณาธิการตำราเวชศาสตร์การท่องเที่ยวฉบับเฉลิมพระเกียรติ ๗๒ พรรษามหาราชนี พ.ศ. ๒๕๔๗ ที่มีข้อมูลหลากหลายหนังสือมีความหนา ๔๕๔ หน้า (รูปที่ ๓)

รูปที่ ๑ ปกหนังสือ Travel and Tropical Medicine for Southeast Asia

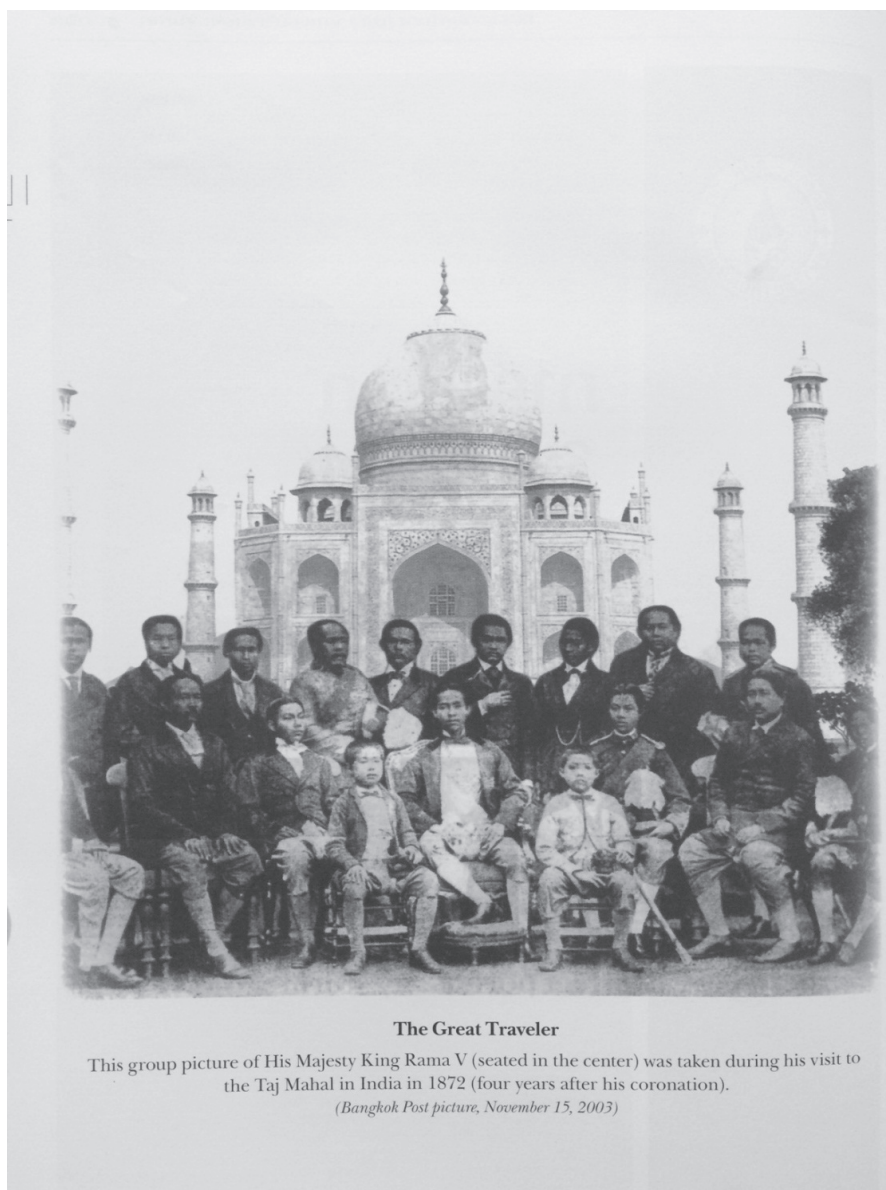
รูปที่ ๒ ปก Textbook Travel Medicine

รูปที่ ๓. ตำราเวชศาสตร์การท่องเที่ยว

ล่าสุดเมื่อวันที่ ๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๐ เครือข่ายสหวิทยาการของราชบัณฑิตยสภา ได้จัดการประชุมวิชาการที่มหาวิทยาลัยราชภัฏจังหวัดภูเก็ต ข้าพเจ้าได้รับเชิญให้บรรยายในหัวข้อ “เวชศาสตร์การท่องเที่ยว” ซึ่งข้าพเจ้านำบทบรรยายมาลงพิมพ์ในวารสารนี้ แต่ได้ตัดรูปภาพประกอบบทความออกหลายภาพ ผู้สนใจสามารถดูภาพเหล่านั้นได้จากตำราเวชศาสตร์การท่องเที่ยวและเอกสารอ้างอิงของผู้เขียน

ณ จุดนี้ ก่อนเริ่มกล่าวรายละเอียด ข้าพเจ้าขอเชิญพระบรมฉายาลักษณ์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ทรงฉายพร้อมคณะ เมื่อครั้งเสด็จประพาสสุสานทัชมาฮาล สาธารณรัฐอินเดีย อันเป็นภาพตำนานที่ได้รับขนานนามว่า The Great Traveler มาลงพิมพ์ในบทความนี้

The Great Traveler

This group picture of His Majesty King Rama V (seated in the center) was taken during his visit to the Taj Mahal in India in 1872 (four years after his coronation).

(Bangkok Post picture, November 15, 2003)

รูปที่ ๔ ภาพ The Great Traveler

ณ ปัจจุบัน การท่องเที่ยวเป็นอีกริถีชีวิตของพลเมืองโลกอารยะ ที่นิยมเดินทางออกจากที่อยู่อาศัยและจากที่ทำงานประจำเป็นครั้งคราว ไปทัศนารยังดินแดนท้องถิ่นต่างๆ ทำให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นอาชีพที่สร้างรายได้ให้ท้องถิ่นและหลายประเทศ ปัจจุบันจึงมีแหล่งท่องเที่ยวมากมายในประเทศไทยและต่างประเทศ นักท่องเที่ยวสามารถเยี่ยมชมสถานที่ได้ทั้งใกล้และไกลชุมชน ทำให้มีเวชศาสตร์การท่องเที่ยวเกิดขึ้น เพื่อรวบรวมข้อมูลวิทยาการระบาดของสิ่งที่มีศักยภาพก่อผลกระทบต่อสุขภาพนักท่องเที่ยว และวางแผนป้องกันและแก้ไขไว้

โดยนัยข้างต้น เวชศาสตร์การท่องเที่ยวจึงเป็นแขนงหนึ่งของเวชศาสตร์ป้องกันและเวชศาสตร์ชุมชนที่มีข้อมูลปฏิบัติการและอัตราของสิ่งคุกคามที่ก่ออุบัติภัย เช่น สัตว์ร้าย แมลง และพืชพิษ ภัยธรรมชาติ มลภาวะ แหล่งเสี่ยงโรค สถานที่เสี่ยงอันตรายจากการจลาจลหรือสงครามกลางเมืองจากเหตุขัดแย้งภายในประเทศหรือสากล

เวชศาสตร์การท่องเที่ยวนอกจากรวบรวมความรู้ด้านเวชศาสตร์ป้องกันที่เกี่ยวข้องแล้ว ยังมีความพร้อมด้านเวชปฏิบัติฉุกเฉินและเวชกรรมบำบัดเฉพาะทาง และมีบัญชีรายชื่อแพทย์เวชศาสตร์การท่องเที่ยวพร้อมที่อยู่สำหรับให้นักท่องเที่ยวติดต่อได้เมื่อประสบเหตุเภทภัย และเข้ารับการรักษาได้ทันการ

รูปที่ ๕ แพทย์ทำอากาศยานพร้อมรับเหตุการณ์ฉุกเฉิน

รูปแบบการท่องเที่ยวที่อาจประสบอันตราย

การเดินทาง การเดินเข้าไปในชุมชนหรือในดินแดนวิบากที่เสี่ยงอุบัติเหตุ เช่น ป่าช้า ป่าดงดิบ ภูเขา ห้วยละหาน พุน้ำร้อน ทะเล อาจได้รับอันตรายนอกเหนือไปจากอุบัติเหตุบาดเจ็บทางกายเพราะอาจเผชิญกับสัตว์ป่า (รูปที่ ๖) หรือแมลงที่ก่ออันตรายได้ และพืชพิษต่างๆ รวมถึงคนร้ายที่ก่ออาชญากรรมนานารูปแบบ (รูปที่ ๗) แพทย์เวชศาสตร์การท่องเที่ยวจึงต้องรู้รายละเอียดเพื่อแจ้งเตือนให้นักท่องเที่ยวทราบให้ระมัดระวังและให้การรักษาผู้ที่ได้รับอันตรายได้ถูกต้องทันการ

รูปที่ ๖ ลิงปล้น

รูปที่ ๗ คนร้ายฉกกระเป๋า

<https://drstevebest.wordpress.com/tag/monkey-wars>

รูปที่ ๘ หมีป่าลงทำร้ายคนอาบน้ำในห้วย

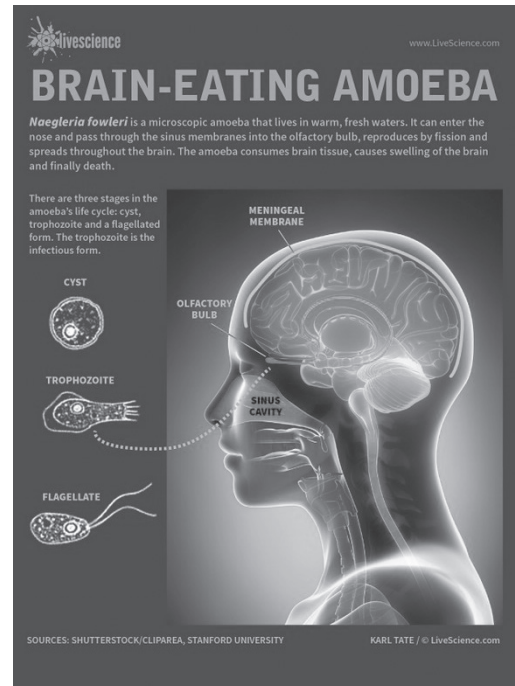
<https://www.google.co.th/url?sa=i&rct=j&q=&esrc=s&source=images>

จุลชีพก่อโรคในแหล่งน้ำธรรมชาติ

ในแหล่งน้ำธรรมชาติ นอกเหนือจากสัตว์ร้ายเฉพาะถิ่น เช่น จระเข้ ฉลาม แมงกะพรุนไฟ หอยเม่น ยังอาจพบสัตว์บกดุร้ายหลายชนิด ดังภาพหมีขาวทำร้ายผู้หญิง (รูปที่ ๘) และมีโอกาสสัมผัสจุลชีพก่อโรคในแหล่งน้ำธรรมชาติ เช่น พุน้ำร้อนหรือแม้แต่คูคลอง สระน้ำต่างๆ โดยเฉพาะตอนช่วงสายหรือบ่ายที่ผิวน้ำได้รับแสงแดดมาก เช่น อะมีบาเสรี (*Naegleria* และ *Acanthamoeba*) ก่อโรคกระจกตาอักเสบ (รูปที่ ๙-๑๑) และโรคสมองอักเสบ *Legionella pneumophila* ก่อโรคปอดอักเสบและไขปนอติเยค มีรายงานการใช้พุน้ำร้อนในครัวเรือนก็อาจสัมผัสเชื้ออะมีบาเสรีก่อโรคได้

รูปที่ ๙ แอ่งน้ำจากพุน้ำร้อน ที่นักท่องเที่ยวชอบลงแช่อาบ อาจมีเชื้อก่อโรค เช่น อะมีบาเสรี ลิจิโอเนลลา งอกเจริญอยู่

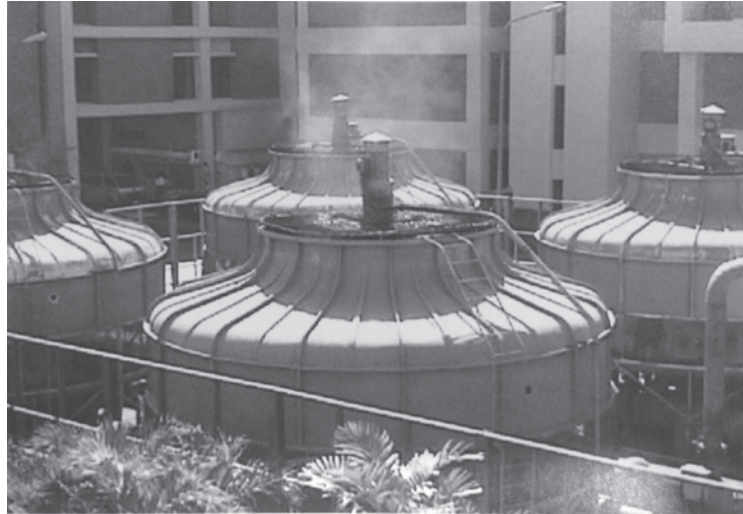
รูปที่ ๑๐ โรคสมองอักเสบอะมีบา

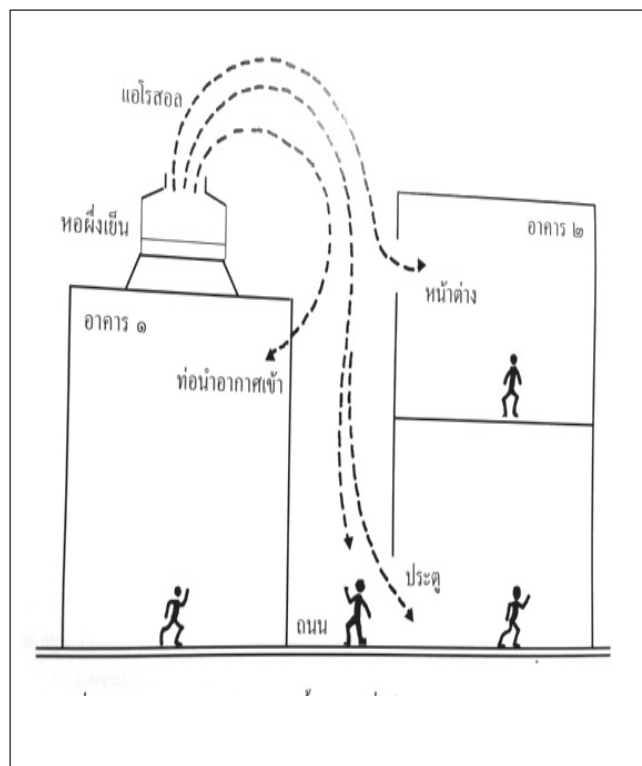
รูปที่ ๑๑ โรคตาอักเสบจากเชื้อ *Acanthamoeba*

มลภาวะพิษ

การท่องเที่ยวในบางประเทศ บางเมือง บางท้องที่ ต้องระวังอันตรายจากมลภาวะที่อาจมีสารพิษ เช่น คิวโนอโรไอเสียยานยนต์ในท้องถนนในเมืองใหญ่ของบางประเทศ ซึ่งอาจเลวร้ายถึงขนาดเป็นหมอกควันที่ทำลายสุขภาพ และทัศนวิสัยอันตราย ละอองน้ำฝนนอกจากห่อหุ้มฝุ่นที่ตักอยู่บนหลังคาโรงแรมก็มีรายงานก่อโรคปอดอักเสบ สลิโอเนลลา (รูปที่ ๑๒, ๑๓)

รูปที่ ๑๒ แสดงฝอยละอองน้ำจากห่อหุ้มฝุ่นที่ติดตั้งบนอาคาร

รูปที่ ๑๓ ห่อหุ้มเข็นบนหลังคาโรงแรม ที่ฝ่นละอองน้ำลงมา อาจมีเชื้อสลิโอเนลลา ก่อโรคแก่ผู้พักอาศัย และผู้เดินทางข้างโรงแรม

การใช้สัตว์เป็นพาหนะ

นักท่องเที่ยวที่นั่งหลังช้าง ชี่ม้า ก็ต้องระมัดระวังเป็นพิเศษโดยเฉพาะถ้านำเด็กเล็กขึ้นไปด้วย ก็อาจพลัดตกได้รับอันตรายได้

การนั่งแคร่

ก็มีโอกาสเกิดอุบัติเหตุได้เช่นกัน ผู้เขียนมีประสบการณ์หวาดเสียว เมื่อครั้งขึ้นเขาคิซมกฏ เมืองราชคฤห์ สาธารณรัฐอินเดีย (รูปที่ ๑๔)

รูปที่ ๑๔ นั่งแคร่ขึ้นเขาคิซมกฏ

การเดินทางด้วยยานที่ไม่ปลอดภัย

การโดยสารจักรยานยนต์สามล้อเครื่อง รถม้า รถไฟความไม่ปลอดภัยขึ้นอยู่กับโอกาสและเคราะห์กรรม ดังเป็นข่าว (รูปที่ ๑๕-๑๘)

รูปที่ ๑๕ สภามรณโดยสารที่ไม่สมประกอบ และการขับเคลื่อนหวาดเสียว (จากประสบการณ์ผู้เขียนที่ประเทศอินเดีย)

รูปที่ ๑๖ รถไฟมหัศจรรย์ในประเทศอินเดีย จาก <https://quora.com/Why-do-the-toilets-in-Indian-trains-have-their-outlets-open-to-the-tracks-Why-cant-the-train-have-storage-tanks-in-which-they-put-this-waste-for-disposal>

รูปที่ ๑๗ อุบัติเหตุรถยนต์

รูปที่ ๑๘ อุบัติเหตุเรือโดยสาร

การเดินทางแบบวิทยาศาสตร์ก้าวหน้า

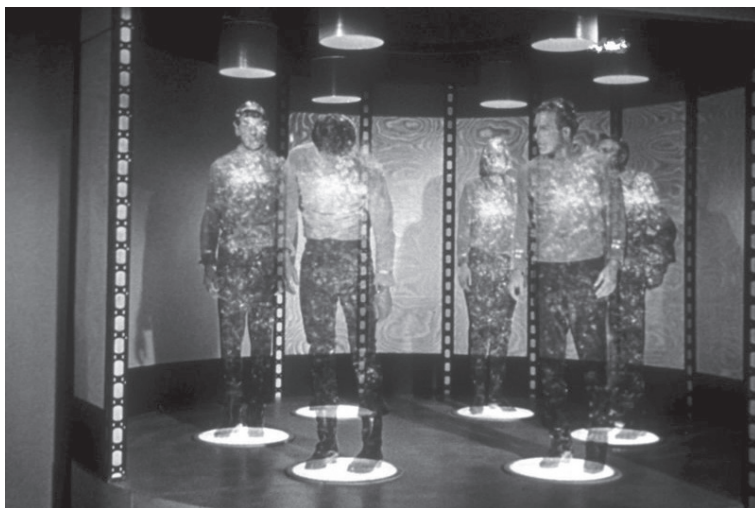
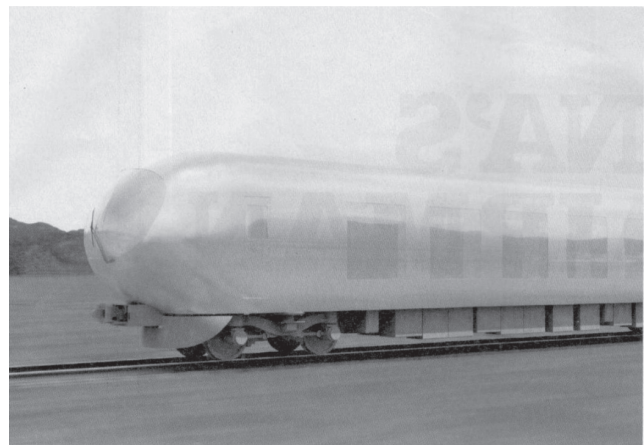
อาจเกิดความผิดพลาดได้ เช่น รถโดยสารไร้คนขับ (รูปที่ ๑๙) รถไฟความเร็วสูง (รูปที่ ๒๐) ยานอวกาศ
โทรพาหการ/โทรคมนาคม (รูปที่ ๒๑)

รูปที่ ๑๙ รถโดยสารไร้คนขับ อันตรายเกิดได้
หลายรูปแบบ

..

รูปที่ ๒๐ รถไฟไร้ตะเข็บ ความเร็วสูงของญี่ปุ่น
คนข้างทางจะมองไม่เห็นรถที่แล่นผ่าน
(The "invisible" trainจากนิตยสารไทม์ วันที่ ๑๑ เมษายน
พ.ศ. ๒๕๕๙ หน้า ๑๗)
ถ้าเกิดอุบัติเหตุคงไม่เหลืออะไรให้เห็นเช่นกัน

รูปที่ ๒๑ โทรพาหการ (teleportation)
เป็นการเดินทางนิยายวิทยาศาสตร์ที่มี
โอกาสเป็นไปได้ในอนาคต
อาจเกิดผลร้ายเช่นในภาพยนตร์เรื่อง
อ้ายแมลงวัน

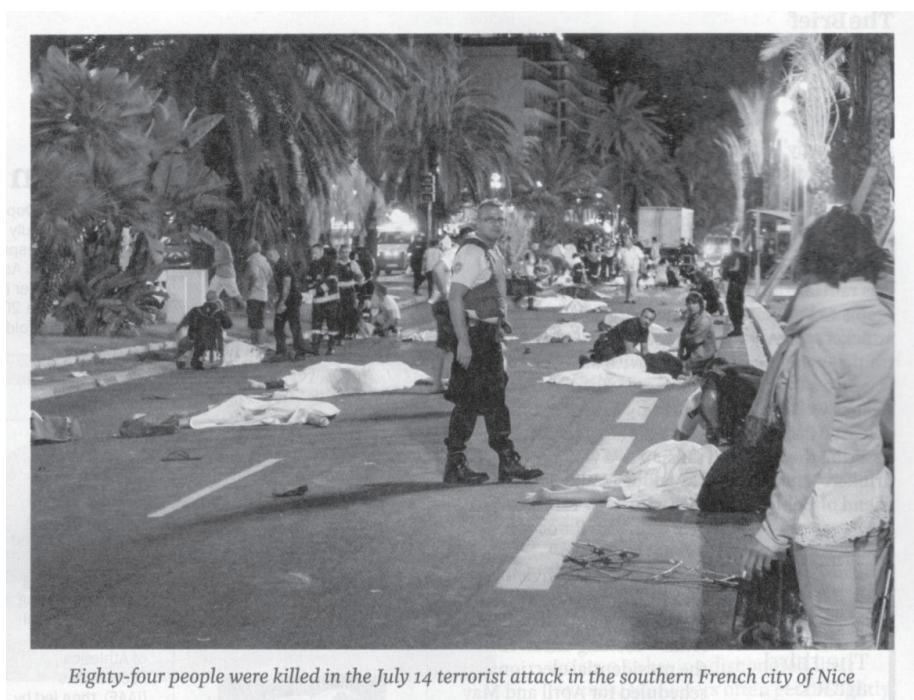
..

สถานที่เสี่ยงเหตุร้าย

นักท่องเที่ยวยกยวกรทราบควรทราบข้อมูลพื้นที่ที่มีการก่อการร้าย การจลาจลเหตุการณ์เมือง การเดินขบวนทางการเมือง พื้นที่อาชญากรรมชุกชุม แหล่งก่อโรค ทั้งนี้เพื่อหลีกเลี่ยงภัยอันตราย (รูปที่ ๒๒, ๒๓)

รูปที่ ๒๒ แผนที่พื้นที่เสี่ยงการก่อการร้าย

รูปที่ ๒๓ เหตุการณ์ที่เมืองนีสประเทศฝรั่งเศส วันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๙ มีผู้เสียชีวิต ๘๔ คน
นักท่องเที่ยวยกยวกรทราบ

ภัยธรรมชาติ

ไฟป่า พายุร้ายรุนแรง พายุทราย แผ่นดินไหว ภูเขาไฟ อาจก่อผลกระทบนักท่องเที่ยวหลายรูปแบบ ผู้เขียนเองเคยแคล้วคลาดภัยมรณะจากพายุไต้ฝุ่นเพียงไม่กี่ชั่วโมง เมื่อคราวไปประชุมโรคทรวงอกเอเชีย-แปซิฟิก ที่กรุงมนิลา ประเทศฟิลิปปินส์ ได้สูญเสียเพื่อนแพทย์ที่ดีไป ๒ ท่าน (คณบดีแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และผู้อำนวยการโรงพยาบาลโรคทรวงอก นนทบุรี) ไฟป่าในบางประเทศรุนแรงมาก นักท่องเที่ยวอาจติดอยู่ในเขตไฟป่า หรือได้รับผลกระทบโดยตรงหรือได้รับสารมลพิษทางอากาศ พายุทราย พายุลูกเห็บเกิดในบางประเทศ บางฤดูกาลนักท่องเที่ยวต้องทราบและหลีกเลี่ยง (รูปที่ ๒๔-๒๖)

รูปที่ ๒๕ แผ่นดินไหวรุนแรงได้ก่อวินาศกรรมและอันตราย
ต่อชีวิตนักท่องเที่ยว

รูปที่ ๒๔ สึนามิเป็นภัยธรรมชาติที่ก่ออันตรายร้ายแรง
ต่อนักท่องเที่ยว ได้คร่าชีวิตนักท่องเที่ยวจำนวนมาก
ที่จังหวัดภูเก็ต พังงา กระบี่

พายุไซนร้อนกัมพูชา
ประเทศเวียดนาม

สิงหาคม ๒๕๕๑

รูปที่ ๒๖ พายุไซนร้อนสร้างความเสียหาย
นักท่องเที่ยวมีโอกาสประสบภัย
หากไม่คอยติดตามข่าว

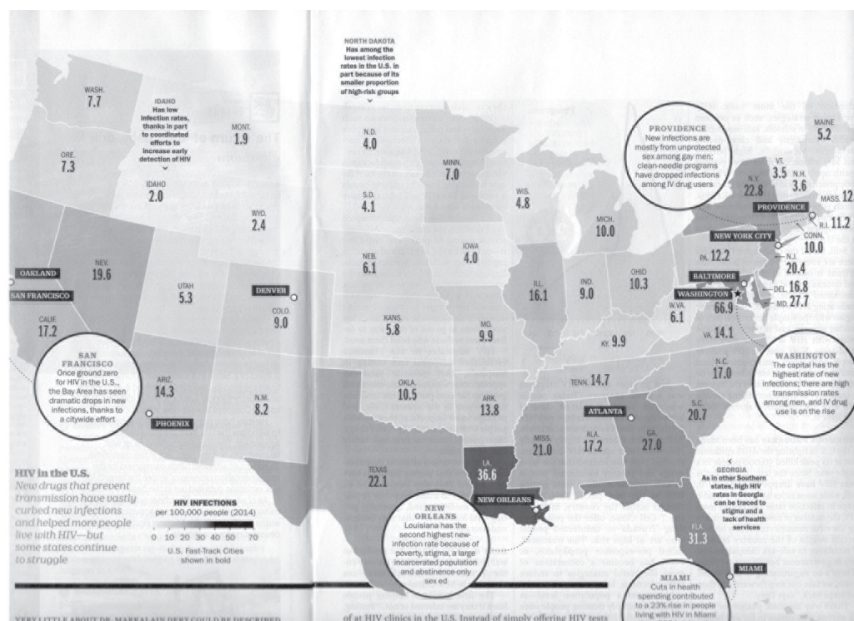
โรคระบาดที่เกิดขึ้นในบางประเทศ เช่น SARS, อีโบล่า ฝึกกา ไข้หวัดนก ฝายสาธารณสุขต้องทำการตรวจเฝ้าระวังผู้ที่เดินทางกลับจากประเทศที่มีการระบาด (รูปที่ ๒๗)

รูปที่ ๒๗ การตรวจเฝ้าระวังผู้เดินทางเข้าประเทศจากถิ่นโรคระบาด

โรคบางโรคที่นักท่องเที่ยวอาจเสี่ยงการติดเชื้อเช่นโรคเอชไอวี ผู้เดินทางควรรับรู้แหล่งเสี่ยง เช่นศึกษาแผนที่ประเทศสหรัฐอเมริกาที่แสดงแหล่งโรคซุกซุมในรัฐต่างๆ (รูปที่ ๒๘)

โรคพิษสุนัขบ้าก็เป็นอีกโรคที่ต้องระมัดระวังเป็นพิเศษ ถ้าต้องเดินทางไปยังประเทศที่ด้อยพัฒนา ในกรณีนี้จำเป็นต้องไปพักอยู่ยาวนานในแหล่งเสี่ยง ควรรับการฉีดวัคซีนล่วงหน้า

รูปที่ ๒๘ แผนที่แสดงแหล่งอุบัติการณ์โรคเอชไอวีในประเทศสหรัฐอเมริกา นักท่องเที่ยวควรศึกษาทราบไว้เพื่อหลีกเลี่ยงความเสี่ยง

เรื่องอาหารเฉพาะถิ่นก็มีความสำคัญที่นักท่องเที่ยวสมควรทราบไว้ เช่น ปลาปักเป้า แมงดาทะเล เห็ดบางชนิด นอกจากนั้นยังต้องระวังไม่เฉพาะป้องกันโรคจากอาหารพิษ แต่ต้องแจ้งให้ระวังอาหารบางประเภทที่อาจไม่เหมาะกับนักท่องเที่ยวต่างประเทศ เช่น อาหารทะเลบางชนิด อาหารรสจัด (รูปที่ ๒๙)

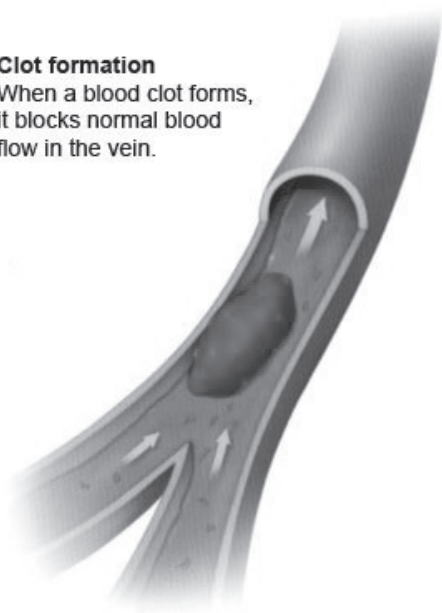

รูปที่ ๒๙ อาหารท้องถิ่นบางประเภท เช่น ส้มตำ หอยแครงลวก อาจทำให้ผู้บริโภคมีอาการ เช่น ปวดท้องรุนแรง อุจจาระร่วงได้

กลุ่มอาการชั้นประหยัด (The Economy Class Syndrome) เป็นอาการที่เกิดกับผู้โดยสารเครื่องบินชั้นประหยัด ได้แก่ ปวดขา เป็นตะคริว เจ็บปวดกล้ามเนื้อ โดยเฉพาะเมื่อขึ้นบิน เนื่องจากหลอดเลือดดำชั้นลึกที่ขา มีลิ่มเลือดอุดตัน (deep vein thrombosis) บางรายมีอาการเจ็บหน้าอกหายใจลำบาก เมื่อลุกขึ้นเดินออกจากเครื่องบิน ในช่วงเวลาหนึ่ง เนื่องจากลิ่มเลือดหลุดลอยขึ้นสู่ปอด (pulmonary thrombo-embolism) การป้องกันการเกิดภาวะนี้ ช่วยได้ในระดับหนึ่งโดยเจ้าหน้าที่บริการบนเครื่องบิน แนะนำให้ผู้โดยสารขยับท่อนขาบ่อยๆ และให้ลุกขึ้นเดินบ้าง การบริการเครื่องดื่มบ่อยๆ ช่วยให้ผู้โดยสารลุกเดินไปห้องน้ำบ่อยขึ้น (รูปที่ ๓๐-๓๑)

Clot formation

When a blood clot forms, it blocks normal blood flow in the vein.

www.alamy.com - CT4AXF

รูปที่ ๓๐ ภาพวาดแสดงก่อนลิ่มเลือดภายในหลอดเลือดดำชั้นลึกที่ขา

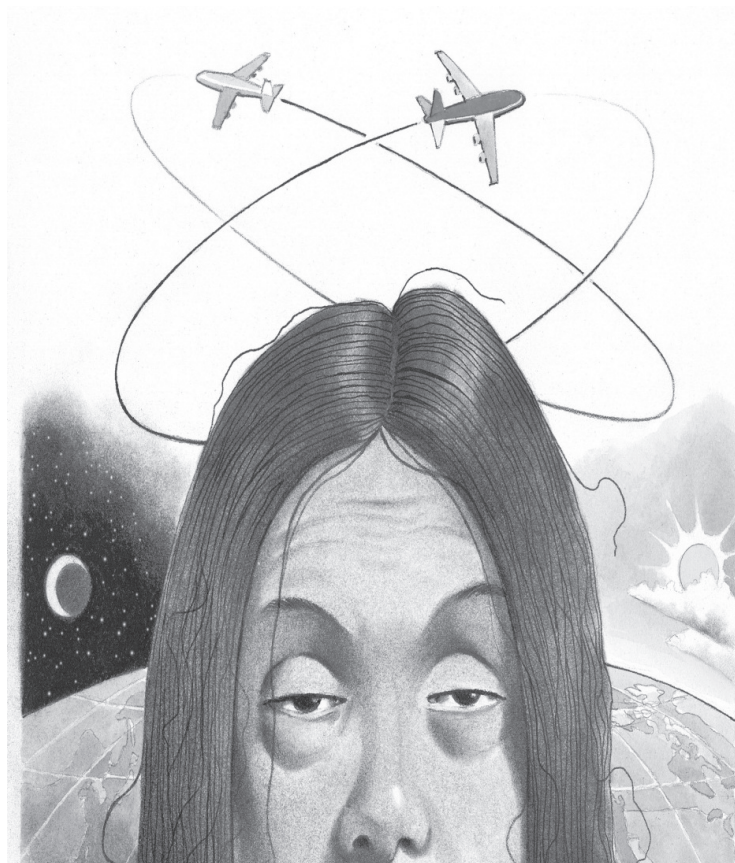
รูปที่ ๓๑ ผู้โดยสารเครื่องบินเกิดอาการปวดขา เป็นตะคริว

ภาวะเมาการเคลื่อนที่ (Motion sickness)

อาการเมารถ เมาเรือ เมาเครื่องบิน เกิดขึ้นได้เช่นเดียวกับการเดินทางทั่วไป

ภาวะเมาเวลา (Jet Lag)

เป็นกลุ่มอาการทางร่างกายและจิตใจ ที่เกิดกับผู้เดินทางข้ามเวลา เนื่องจากการกระตุ้นการหลั่งเมลาโทนินไปออกฤทธิ์ต่อสมอง อาการพบบ่อยในผู้เดินทางจากทิศตะวันตกไปยังทิศตะวันออก ได้แก่ความรู้สึกอ่อนล้า สับสน เลื่อนลอย ขาดเหตุผล นอนไม่หลับ และบริโภคอาหารผิดเวลา (รูปที่ ๓๒)

รูปที่ ๓๒ ภาวะเมาเวลา

สภาพจิตใจขณะท่องเที่ยว

คนส่วนใหญ่คิดว่าการได้เดินทางไปในสถานที่ใหม่เป็นโอกาสดี ได้รับประสบการณ์ เปิดโลกทัศน์ เสริมสร้างบุคลิกภาพ และได้รับความสนุกสนานพักผ่อนจากภาระประจำ แม้ว่าคนส่วนใหญ่ยินดีมีความสุขกับการท่องเที่ยว แต่สำหรับบางคนอาจเกิดความเครียดทางร่างกายและจิตใจที่ปรับตัวกับเวลาที่แตกต่าง ความเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้าจากการเดินทาง โดยเฉพาะต้องอยู่ในพื้นที่คับแคบของพาหนะหรือที่พักแรม การเลื่อนเวลามื้ออาหารและต้องบริโภคอาหารที่ไม่รู้จัก ความกังวลสภาพการเดินทาง เช่นการขึ้นลงของเครื่องบิน ความล่าช้าของกำหนดเวลา พิธีการเข้าออกของต่างเมือง การเดินทางร่วมกับคนแปลกหน้า การระมัดระวังตัวจากคนรอบข้าง ประสบกับอาชญากรรม ช็อก วัฒนธรรม อาการป่วยเช่นภาวะเมาการเคลื่อนที่ เมาเวลา

อาการป่วยหลังการท่องเที่ยว

ผู้ที่เพิ่งเดินทางกลับจากการท่องเที่ยวอาจมีอาการป่วยน้อยบ้างมากบ้าง แต่ที่พบเป็นประจำ คืออาการหวัดเรื้อรัง เจ็บคอ ไอ ซึ่งเกิดจากสัมผัสกับภูมิอากาศที่แตกต่าง ร้อนจัด หนาวจัด หรือเกิดจากไวรัสอักเสบ ท่อปัสสาวะอักเสบ หรือติดเชื้อโรคประจำถิ่นในแหล่งท่องเที่ยว เช่น ไข้เหลือง อีโบลา ฝักมา มาลาเรีย SARS ไข้เลือดออก แพทย์เวชศาสตร์การท่องเที่ยวจึงต้องรอบรู้เกี่ยวกับโรคท้องถิ่นต่างๆ และรับรู้การระบาดของโรคติดเชื้อตามโอกาส

สรุป

เวชศาสตร์การท่องเที่ยวเป็นสาขาวิชาแพทย์ที่ครอบคลุมความรู้ด้านวิชาการระบอบของสิ่งคุกคามนักท่องเที่ยว เวชศาสตร์ป้องกันและเวชศาสตร์ชุมชน เวชศาสตร์ฉุกเฉิน เวชศาสตร์บำบัดวิกฤต เวชศาสตร์บำบัดทั่วไป การประกันสุขภาพ และรวมกิจกรรมสถานพักผ่อนสร้างเสริมสุขภาพด้วย

เกี่ยวกับชื่อภาษาอังกฤษ Tourism Medicine นั้นอาจแตกต่างจาก Travel Medicine (เวชศาสตร์การเดินทาง) ในความหมายที่บ่งบอกอุปสงค์ด้านการพักผ่อน การบันเทิง และสุขภาพ ไม่จำเพาะเหตุการณ์ด้านการเดินทางเท่านั้น

เอกสารประกอบการเรียบเรียง

๑. นิภา จุญญเวศม์, จันทิรา สุทธิกรชัย. ภูมิบาลีในประเทศไทย. ธรรมศาสตร์เวชสาร ๒๕๖๐;๑๗: ๓๕๕-๖๐.
๒. นิภา จุญญเวศม์. โรคลี้จีโอเนลลาในประเทศไทยที่นักท่องเที่ยวพึงสำเหนียก. วารสารราชบัณฑิตยสถาน ๒๕๖๐;๔๒:๑๕๐-๑.
๓. สมชัย บวรกิตติ, พลรัตน์ วิไลรัตน์, ศรชัย หล่ออารีย์สุวรรณ, บรรณารักษ์. ตำราเวชศาสตร์การท่องเที่ยว ฉบับเฉลิมพระเกียรติ ๗๒ พรรษามหาราชินี ๔๕๔ หน้า. พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๔๗ หจก.สำนักพิมพ์กรุงเทพเวชสาร.
๔. สมชัย บวรกิตติ. ปาฐกถา “ประเสริฐ กังสดาลย์” ครั้งที่ ๑: เวชศาสตร์การท่องเที่ยวในประเทศไทย. สารศิริราช ๒๕๔๔;๕๓:๖๙๔-๗๐๒.
๕. สมชัย บวรกิตติ. เหตุสารมลพิษจากไฟป่าที่แม่ฮ่องสอน. วารสารวิชาการสาธารณสุข ๒๕๔๔; ๑๐:๗๑๗-๒๐.
๖. สมชัย บวรกิตติ. การระบาดของโรคไข้เจียนแนร์และสิ่งคุกคามจากหอยฝ้ายเย็น. วารสารเวชศาสตร์สิ่งแวดล้อม ๒๕๔๔;๓:๙-๑๒.
๗. สมชัย บวรกิตติ. ข้อมูลคุณภาพอากาศกับไฟป่าที่แม่ฮ่องสอน. วารสารราชบัณฑิตยสถาน ๒๕๔๕; ๒๗:๑๑๐๙-๒๒.
๘. สมชัย บวรกิตติ. การเดินทางกับผลกระทบสุขภาพ (๑). วารสารราชบัณฑิตยสถาน ๒๕๔๖; ๒๘:๓๔๙-๕๔.
๙. สมชัย บวรกิตติ. Horseshoe Crab Poisoning in Thailand. ธรรมศาสตร์เวชสาร ๒๕๔๗;๔:๖๕๕-๖.
๑๐. สมชัย บวรกิตติ. พุน้ำร้อนธรรมชาติในประเทศไทย. ธรรมศาสตร์เวชสาร ๒๕๔๘;๖: ๕๐-๒.
๑๑. สมชัย บวรกิตติ. แมงดาทะเล. วารสารโรงพยาบาลศรีสังวาลย์ ๒๕๔๗-๒๕๔๘;๑๓-๑๔: ๖.
๑๒. สมชัย บวรกิตติ. อาหารอันตราย. ธรรมศาสตร์เวชสาร ๒๕๕๐;๗:๑๘๔-๕.
๑๓. สมชัย บวรกิตติ. Pufferfish poisoning. ธรรมศาสตร์เวชสาร ๒๕๕๐;๗:๓๐๕.
๑๔. สมชัย บวรกิตติ. ภาวะพิษปลาปักเป้า. วารสารวิจัยระบบสาธารณสุข ๒๕๕๐;๑:๒๐๔-๙.
๑๕. สมชัย บวรกิตติ. สิ่งแวดล้อมอันตรายในประเทศไทย. วารสารสาธารณสุข มหาวิทยาลัยบูรพา ๒๕๕๐;๒:๑๑๐-๓.
๑๖. สมชัย บวรกิตติ. โรคลี้จีโอเนลลา. ธรรมศาสตร์เวชสาร ๒๕๕๒;๙:๔๓๖-๔๑.
๑๗. สมชัย บวรกิตติ. โรคจากละอองน้ำ. ใน: นิธิศิริ เรืองรังษี, ชนิตา พลานุกูเวช (บรรณาธิการ): โรคจากละอองน้ำ. วิทยาลัยสาธารณสุขจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๕๔ หน้า ๑-๑๖.
๑๘. สมชัย บวรกิตติ. คุณและโทษจากการอาบน้ำแร่. ธรรมศาสตร์เวชสาร ๒๕๕๔;๑๑:๑๓๒-๔.
๑๙. สมชัย บวรกิตติ. ภัยแฝงในสถานพักผ่อนเสริมสุขภาพ (สปา). ธรรมศาสตร์เวชสาร ๒๕๕๔; ๑๑:๓๗๘- ๘๐.
๒๐. สมชัย บวรกิตติ. สปาน้ำพุร้อน. วารสารเครือข่ายสหวิทยาการ ๒๕๕๕;๑:๒๑๒-๓.
๒๑. สมชัย บวรกิตติ. ภัยธรรมชาติ. วารสารวิชาการสาธารณสุข ๒๕๕๗;๑๓:๙๐๑-๑๐.
๒๒. สมชัย บวรกิตติและคณะ. เชื้อก่อโรคในน้ำพุร้อนธรรมชาติ. วารสารวิชาการสาธารณสุข ๒๕๕๗; ๑๓:๒๗-๓๑.
๒๓. สมชัย บวรกิตติ และคณะ. โรคลี้จีโอเนลลา. ใน: เวชศาสตร์การท่องเที่ยว พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๔๗ หน้า ๒๖๕-๗๑.
๒๔. สมชัย บวรกิตติ. เรดอนในน้ำพุร้อน. ธรรมศาสตร์เวชสาร ๒๕๕๘;๑๕:๗๑๐.
๒๕. สมชัย บวรกิตติ และคณะ. โรคส่งผ่านทางเพศสัมพันธ์ โรคความเครียด. วารสารราชบัณฑิตยสถาน ๒๕๕๘;๓๐:๒๐๐-๙.

Tourism Medicine

Somchal Bovornkitti, MD, FRCP

The Academy of Science, The Royal Society of Thailand

Abstract

Thailand, with her sophisticated culture and genuine natural environments, has provided a big portion of the government's income through its tourism business. In order to prioritize this benefit, the authorities concerned must sustain the popularity of tourism by energetic means. And while the safety of visitors is the most important, the responsible section must provide the information on all kinds of hazardous incidences in the areas, including epidemiology of diseases, dangerous creatures and foods, and accidental predispositions in special areas. This has become the role under tourism medicine, or, more coverage through travel medicine, to be achieved under the umbrella of preventive medicine, as well as all branches of clinical practices.

Keywords: tourism medicine, travel medicine